

Storskalig illegal jakt i Norrbotten

Under hösten ställs fem åtalade inför rätta för en lång rad jakt- och vapenbrott.

Av: Anders Bjärvall och Robert Franzén

Under våren och sommaren 2016 avslöjades en mycket omfattande härva med olaglig jakt på stora rovdjur i Norrbotten. Det handlade om totalt fyra björnar, en järv och tre lodjur. Ett otal olagliga skjutvapen och grymma fångstmetoder hade använts.

Det hela inleddes med ett anonymt telefonsamtal till polisen och det bedömdes så trovärdigt att polisen direkt begärde och fick tillstånd att starta telefonavlyssning. Den pågick i närmare två månader och gav sådan information att det fattades beslut om gripanden och husrannsakan. Dessa genomfördes som ett samordnat tillslag den 31 augusti, där närmare 50 poliser var inblandade. Fem personer anhölls och häktades.

När polisen ingrep beslagtogs datorer, mobiltelefoner, åtelkameror, GPS-mottagare, hundhalsband, fällor, snaror, två björnhuvuden i frysboxar samt en omfattande arsenal av skjutvapen och ammunition i stugor och fordon. I vapenarsenalen återfinns olagliga gevär med kapade pipor som kan förses med ljuddämpare och där kolvarna kan vikas in så att vapnen skall kunna döljas i skotrar och fyrhjulingar. Även flera olagliga pistoler är beslagtagna.

Det är framför allt det digitala materialet som har gett polis och åklagare den stabila

grund som behövs för att väcka åtal. Av telefonavlyssningen framgår att både björn och järv dödats under sommarmånaderna i fjol, dvs. då det var barmark.

Det är kanske inte så konstigt att de misstänkta personerna inte har tänkt på att deras telefoner kunde ha varit avlyssnade, men deras telefoner, GPS:er m.m. har innehållit information om ytterligare dödade rovdjur. I förundersökningen finns bilder från mobiltelefonerna på olagligt dödade djur, olagliga fällor med eller utan död eller levande fångst med mera, bilder som också har skickats mellan de inblandade.

Polisen beslagtogs bl.a. åtelkameror, GPS-mottagare, fällor, snaror, björnhuvuden och en omfattande arsenal av skjutvapen i stugor och fordon.

För oss som tagit del av den omfattande förundersökningen, verkar det som om en olaglig jakt på järv den 25 juli blev avgörande för polisens beslut om att ingripa. En av åtelkamerorna visade då i direktsändning att det fanns en järv på åteln. Bilden skickades från åtelkameran till en av de misstänkta som själv inte kunde åka till platsen utan ombad en annan närstående att åka dit. Framme

vid åtelplatsen släpptes en hund på spåret och järven sköts kort därefter. Järven hade försökt komma undan hunden genom att klättra upp i ett träd. I telefonsamtal efteråt, två av de åtalade emellan, sade skytten att det var som "å skjut som en fågel". I sms mellan de två inblandade och ytterligare en av de åtalade förekommer emoji (smiley) med en leende gubbe, ett fyrverkeri och tummen upp. Det förefaller spegla de åtalades inställning till den i deras tycke "succéartade" arkebuseringen.

Användning av åtelkamera som sänder bilder/filmsnuttar "online" till en mobiltelefon har gjort det möjligt att under barmark illegalt jaga rovdjur mycket effektivt. Risken för upptäckt är då näst intill obefintlig. Jakter som sker på spårslö löper i vart fall på pappret en teoretisk risk att upptäckas. I den ovan beskrivna jakten har en hund också varit involverad i jaktutfallet. Aveln och användandet av "skarpa" hundar har ökat kraftigt under det senaste decenniet.

Den legala licensjakten efter björn, lodjur och varg och även skyddsjakten, som också inkluderar järv, har ökat till att omfatta flera hundra djur årligen. Det har därmed blivit en marknad för denna hundanvändning i landet. Det ska också uppmärksammas att hundarna numera är försedda med GPS, varvid deras rörelser i terrängen också kan följas "online". Hundar förses också allt oftare med aktionskamera så att jägaren kan se vilket djur hunden jagar.

Användning av åtelkamera som sänder direkt till en mobiltelefon har gjort det möjligt att under barmark illegalt jaga rovdjur mycket effektivt.

EN ANNAN HÄNDELSE som måste kännas mycket besvärande för de misstänkta inträffade natten till den 3 juni. I en beslagtagen GPS fanns en lagrad karta över hur hundens GPS hade rört sig under natten. Den hade startat omkring 50 minuter efter midnatt i den ljusa sommarnatten och färdats en lång sträcka fram till 9-tiden på morgonen, till en plats där hunden uppenbarligen hade stannat upp. Från exakt den platsen fanns i en av de misstänkta

Geväret t.v. har kapad pipa och kolven går att vika in för att minska längden på vapnet, som också har kikarsikte och magasin för flera patroner.

Den olagliga vapenarsenalen var omfattande och anpassad för att kunna transporteras dold i fordon som exempelvis under sittdynan på en snöskoter eller i en skoterlåda eller dito på en fyrhjuling, men några av dem också i skrymmande kläder som skoterveraller. Vapnen hade kikarsikten och till flertalet av dem fanns även ljuddämpare, som syns på den mellersta bilden.

Foto: Bevismaterial i förundersökningsprotokollet.

med ofattbar grymhet mot rovdjur

Förundersökningen avslöjar plågade djur och bruk av nya tekniska hjälpmedel

tänktas mobiltelefoner ett antal bilder tagna några minuter efter hundens ankomst, där en annan av de misstänkta personerna poserar intill en skjuten björn. På några av bilderna syns även hunden.

Förhørsledaren försöker få en av de misstänkta att förklara hur det kan komma sig att han sitter och poserar vid den döda björnen en försommarmorgon, då det inte finns uppgift om någon lagligt skjuten björn. Och den misstänkte förstår naturligtvis ingenting, men kan inte annat än att hålla med om att det är han som sitter på bilden. Han kan inte begripa vem som kan ha tagit bilden. Vidare uppger han att han aldrig har skjutit någon björn och förhørsledaren tycker då att det är märkligt att han ändå inte kan minnas det här tillfället. Så ofta sitter man ju inte och poserar intill en skjuten björn. När man läser förundersökningen är man böjd att hålla med.

MED STÖD AV bilder och filmer i mobiltelefonerna har ytterligare flera olagliga jakter efter rovdjur uppdagats, varav fyra tidigare

under vintern/våren 2016. Tre lodjur är dödade i olagliga snaror/fällor och ytterligare två björnar.

En av jakterna på lodjur dokumenteras i en mobiltelefon på bild/film där lon hänger levande i en snara i en tall. Händelsen är från 15 januari 2016. Flera av rovdjuren har dödat med ytterst grymma metoder. Av förundersökningen framgår också att skjutna rovdjur sålts till utländska köpare.

Totalt omfattar åtalet 23 åtalpunkter fördelade på nio brottstyper, vilka framgår av tabellen:

Grovt jaktbrott	9
Medhjälp till grovt jaktbrott	1
Anstiftan till grovt jaktbrott	1
Grovt jakthäleri	1
Jakthäleri	1
Grovt vapenbrott	2
Vapenbrott	3
Brott mot vapenlagen	4
Artskyddsbrott	1

För grova jaktbrott och grovt jakthäleri är straffskalan från lägst sex månaders fängelse till högst fyra års fängelse (jaktlagens 44 och 46 §§). För grovt vapenbrott är straffet högst ett års fängelse. Det är på förslag att straffskalan för grovt vapenbrott ska höjas till två års fängelse.

Radioprogrammet i P1 "I lagens namn" den 20 augusti 2017 ägnades helt åt den här historien. Programmet innehöll bland annat en lång intervju med en av de åtalade och hans försvarsadvokat. De lyckades skickligt – eller var det måhända reportern som ville ha det så? – styra en stor del av samtalet nästan uteslutande mot de problem som rovdjur orsakar. Och reportern konstaterar att rovdjuren "är fridlysta och inte får röras."

Vi båda arbetade under större delen av våra yrkesverksamma liv på Naturvårdsverket och i huvudsak med frågor som rörde just de stora rovdjuren. Då Naturvårdsverket i början av 1970-talet inledde arbetet med rovdjur var rovdjursstammarna avsevärt lägre än idag. Vi initierade arbete med att ta fram

underlag, hur de stora rovdjuren kan inventeras för att därmed få fram stabilare kunskap om stammarnas utbredning och storlek.

En viktig del av vårt arbete handlade också om konflikter mellan näringar och rovdjur. Vi arbetade med att ta fram underlag för bättre ersättningssystem till drabbade tamdjursägare. Även hur jakten efter rovdjur skulle hanteras i landet, var redan då föremål för omfattande diskussioner. Som exempel kan nämnas att licensjakt på björn, på Naturvårdsverkets initiativ, lanserades 1981 och det året sköts 16 björnar. Naturvårdsverket initierade också under 1980- och 1990-talen forskningsprojekten om björn, järv och lodjur.

Lodjur i en snara i tall. Enligt förundersökningen leder ett spår i en hund-GPS fram till platsen där lodjuret är fotograferat och filmat strax innan kl. 10 den 15 januari 2016. Det råder "grålys" på platsen invid polcirkeln. På bilden syns att lodjuret hänger i vajrar från en snara kring halsen. Man kan bara spekulera om vad som hänt. Ett scenario är att lon slitit snaran från sin förankring och då den jagats av hunden ca 8 km sökt skydd uppe i trädet.

Foto båda bilderna: Bevismaterial från beslagtagna telefoner ingående i förundersökningen.

Björnen är snarad vid en åtel. Den spända vajern från snaran syns ovanför örat på björnen och är sträckt "klockan 2". Björnen har lockats till utlagd mat vid åteln. Där har förankrade olagliga snaror gillrats. Björnen på bilden har, av slitaget på vegetationen att döma, suttit i snaran en tid och kämpat frenetiskt för att komma loss.

► **NORRBOTTENSHÄRVAN**, där åklagaren berömmar polisens arbete, har utretts av poliser från Västerbotten som också ansvarat för den omfattande förundersökningen på 1 164 sidor. Rättegången är planerad till den 16-19 oktober 2017 i Luleå tingsrätt. Tingsrättens domar kommer säkert att överklagas till hovrätten, varför det är troligt att domar som vinner laga kraft kommer att dröja en bit in på 2018. Dom i hovrätt vinner laga kraft efter fyra veckor. Det är Rovdjursföreningens avsikt att följa det här ärendet till slutet.

Det är nu viktigt att regeringen och de myndigheter som beslutar eller på annat sätt ingår i viltförvaltningen tar del av förundersökningen och rättsprocessen och utan tidsutdräkt vidtar åtgärder så att liknande bestialisk jakt på rovdjur, som här uppdragats, måste försvåras.

ENLIGT JAKTLAGENS 31 § är det förbjudet att jaga från motorfordon och sådana får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta eller avleda vilt som försöker undkomma.

(Lagtexten lyder: *"Jakt får inte ske från motordrivna forskaffningsmedel. Sådana forskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar."*)

Det är dock inte förbjudet att använda nya tekniska hjälpmedel som mobiltelefoner, GPS:er och aktionskameror i jakten. Åtelkameror är förbjudna men används frekvent ändå i landet. Det finns nu förslag att åtelkameror ska tillåtas liksom drönare som också kan förses med kameror. Åtlar för björn förbjöds 2001 men tilläts igen 2014, efter påtryckningar från jägarlobbyn.

Kronblom med bössa har ersatts med jägare i terränggående fyrhjulsdrivna bilar, snöskotrar och fyrhjulingar som också jagar rovdjur vid åtlar med hjälp av allsköns tekniska hjälpmedel.

Den i samhället tidigare accepterade allmogejakten, typ Kronblom med bössa, har övergivits och ersatts med jägare i terränggående fyrhjulsdrivna bilar, snöskotrar och fyrhjulingar som också jagar rovdjur vid åtlar med hjälp av allsköns tekniska hjälpmedel.

Sverige måste ha en jakttillsyn värd namnet och en skärpt lagstiftning som kan förhindra att grova jaktbrott av det slag som återges i denna artikel inte kan fortgå i det fördolda!